

Mers de voie

Dan C. Mihăilescu (n. 1953) este critic și istoric literar. A publicat volume de eseuri, a semnat traduceri, a deținut rubrici în cele mai importante publicații românești. Din anul 2000 până în decembrie 2016 a fost realizatorul emisiunii *Omul care aduce cartea*, la ProTV. Printre titlurile apărute la Humanitas se numără *Oare chiar m-am întors de la Athos?*, *Ce mi se-ntâmplă: Jurnal pieziș*, *I.L. Caragiale și caligrafia plăcerii*, *Cartea ca destin* (portret în dialog cu Daniel Cristea-Enache), *Castelul, biblioteca, pușcăria: Trei vămi ale feminității exemplare*, *Despre nerăbdarea de a fi răbdător* (dialog epistolar cu Ciprian Măceșaru), *Ce-mi puteți face, dacă vă iubesc!?* *Eseu confesiv despre Ioan Alexandru*, *Plăceri vinovate și datorii împlinite: 12 confesiuni* (o antologie), *Podul cu vechituri* (cronici), *Alte mijlociri. Arest livresc la domiciliu* (cronici), publicate la Editura Humanitas.

DAN C. MIHĂILESCU

Mers de voie

cronici literare

HUMANITAS

Redactor: Georgeta-Anca Ionescu
Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
DTP: Iuliana Constantinescu, Veronica Dinu

Tipărit la Livco Design

© HUMANITAS, 2025

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Mihăilescu, Dan C.
Mers de voie: cronică literară / Dan C. Mihăilescu. –
București: Humanitas, 2025
ISBN 978-973-50-9030-2
82.09

EDITURA HUMANITAS
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021.408.83.50, fax 021.408.83.51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0723.684.194

Cuprins

Introducere. <i>Am mers de voie, dar sumarul l-am făcut în „pasul ştrengarului“</i>	7
Andrei Pleşu la încă un debut cu scrieri despre artă	13
Andrei Pleşu în concurenţă cu propriile ipostaze	19
Rostirea picturală a lui Andrei Pleşu cândva şi acum	26
Păltiniş. Desăvârşirea monumentului paideic	36
Destinatarul Basil Munteanu	43
Ana Blandiana. Jurnal de autourmărire informativă	49
Evantaiul eseistic-feeric al Monicăi Pillat	55
Virgil Ierunca şi vocaţia mijlocirii.	61
Bucureşti, capitala aducerilor aminte	67
De două ori ştiinţa ascultării şi arta admiraţiei.	73
Vintilă Horia la ieşirea din blestem.	79
Christian Crăciun dinadins pentru Nichita.	86
Ciprian Măceşaru şi elocinţa conciziei	92

6 *Cuprins*

O curiozitate absolută, cu bun-simț și alergie la fanatism	96
Nina Moica sau buna creștere penitenciară	103
Corneliu Baba, regele și cronicarul său	110

Introducere

*Am mers de voie, dar sumarul l-am făcut
în „pasul ștrengarului“*

Am avut dintotdeauna oroare de mișcare, grabă, forfotire, alergare, bruscare, schimbare intempativă, dinamism, aventurism. Cel care avea să devină conservator și ritualizant al fiecărui gest domestic al zilei, leneș histrion, cultivator al tihnei, siestelor, răgazului meditativ, amânărilor *sine die* și lecturilor stahanoviste și-a început cariera oblomovistă ca un chiulangiu de la orele de educație fizică, îngrozit de cel mai mic semn de inconfortare, de porunca „pas alergător împrejurul școlii“, preferând la miuștele de pe maidan postul de portar, sau cel mult fundaș dreapta, și ajuns montaniard, adică biet drumeț, abia după însurătoare, ca să nu mai spun de iadul stagiului militar, când la aproape suta mea de kilograme se adăugau alte aproape douăzeci – casca, pușca, masca de gaze, rucsacul, lopata –, iar ca răsplată pentru statutul de hui-dumă, ditamai AG-ul, adică aruncătorul de grenade, curat calvar la marșurile de, uneori, zeci de

kilometri. Atunci, la infanteria de pe dealurile Bacăului, am ajuns să consider porunca „mers de voie“ a locotenentului Mocanu ca deschiderea porții raiului, adevărată invitație la levitație și fericită răzbunare pe blestemul dinamitară conținut în imposibila satisfacere a ordinului mortal „până la stejarul din deal, fuga, marș!“.

Această poruncă de dresaj canin, „marș“, avea să mă urmărească devastator, decenii de-a rândul în cariera gazetărească, unde „termenul de predare“ (pe limba veche, din comunism) a textelor a devenit „deadline“ după 1989. Iar acesta din urmă are, pentru mine, efect de ghilotină, sau, pardon, de „coitus interruptus“. Precipitarea temporală, potrivit condiționării rubricardului – zilnic, săptămânal, lunar – și limitarea spațială (o pagină, două, zece etc., sau, pe stil nou, o mie, două mii, zece mii de semne sau cuvinte) ucide în fașă orice iluzie de plăcere, satisfacție, împlinire și te fac să te consideri mereu un trădător, nevrednic, nemernic, infractor. Ajungi invariabil un culpabil inventator de scuze, te simți periodic ratat, neputincios, nerecunoscător față de bunăvoința și răbdarea generoasă a angajatorilor, în vreme ce devii expert în coregrafiile ispășirii față de prietenii scriitori, care nu înțeleg de ce uneori trece și un an până să te achiți de recenzia promisă.

Așa se face că perioadele menite deculpabilizării – ore, zile, săptămâni, luni –, când te poți livra

lecturilor aleatorii de pură plăcere, recuperărilor de genuri, autori sau titluri, ajung să pară niște luni de miere dominate în egală măsură de extaz și vinovăție, ștampilate rușinos de egoism, trădare de misie, adulter profesional și plezirism iresponsabil.

Pe urmă, odată cu trecerea la profesionism, vine chinul acomodărilor la schimbare. Pentru un logoreic digresiv, impresionist calofil și fragmentarist ca mine, trecerea de la o cronică literară de 10.000 de semne, într-o revistă săptămânală, la 40.000 de semne într-una lunară, urmată de o rubricuță de 500 de semne într-un cotidian și apoi, câțiva ani la rând, de 3000 de semne în alt săptămânal au însemnat o chinuitoare călire între extreme a oțelului. S-a lăsat cu răzvrătiri periodice, suferințe și penitențe ispășitoare, plus frustrări, subevaluări umiltoare, adaptări procustiene, oarece conflicte cu patronii taxați, în gând, ca torționari și cu destule acumulări de antipatie în breaslă. Și, ce-i drept, pronia jurnalistică m-a răsfățat literalmente de la 20 la 60 de ani cu funcții redacționale și rubrici fixe, de la secretariatul de redacție al revistei *Pe-un picior de plai* a liceului 39 până la aceeași funcție la *Revista de istorie și teorie literară*, cu cronici de carte în *Transilvania*, *Luceafărul*, *Revista 22*, *Idei în dialog*, *Evenimentul zilei*, *Jurnalul național*, *Ziarul de duminică*, plus 16 ani de semnalat la TV câte-o carte pe zi, la *Omul care aduce cartea* și,

ulterior, *Cartea de la ora cinci...* Tot atâtea zăbale și harnașamente, biciuiri și manejuri care m-au determinat să fetișizez ieșirile-n natură, sindrofile, leneveala, moțăiala, romanul polițist, *loisir*-ul doar ca *dolce farniente* și tot ce ține de nonficțiune și metaliteratură. Le port recunoștință sinceră tuturor celor care mi-au păstorit rubricile și atribuțiile redacționale, de la, cronologic, profesorul George Șovu la Stelian Țurlea, împreună cu Nicolae Florescu, Mircea Braga, Laurențiu Ulici, Doina Bâscă și Horia-Roman Patapievi, dar eu nu m-am simțit liber, neîngrădit și împlinit decât în anii în care zburdam ca vâtaf de plai la *Litere, arte & idei*, suplimentul cultural al *Cotidianului*, unde publicam ce, cât, cum și când voiam și unde-mi permiteam interviuri și de câte patru pagini de revistă, 40.000 de semne, și întindeam câte-o *Călătorie cu biblioplanul* mai multe săptămâni după vreun târg de carte, uneori cu treizeci de semnalări și micro-recenzii în cele opt pagini ale gazetei, flanând cu nonșalanță între toate artele, stilurile, editurile și politicile culturale posibile.

În cartea pe care tocmai ați avut gentilețea să o deschideți mi-am îngăduit o narcisiacă însumare de revelații avute în paralel cu zecile de titluri comentate în volumul *Alte mijlociri. Arest livresc la domiciliu*, din 2023 – acea însumare, de nostalgii și evocări care s-au revelat a fi nicidecum depresii

camuflete, ci mai degrabă vindecări și prilejuri de nădăjduire. Dar în același interval de reclusiune pandemică mi-am permis luxul unor evadări mirifice prin stufoasele, impozantele, strălucitoarele bibliografii ale unor N. Steinhardt și George Banu, urmate de revelația lui Andrei Pleșu ca filozof al artei și magistru al cunoașterii totale, ori de noi apariții la care am trudit conspectând cu frenezie admirativ-compensatorie diaristica unor Vintilă Horia, Virgil Ierunca, Ana Blandiana, sau redescoperind cultul pentru dialog al artiștilor grupului „Prolog“. Așa am ajuns să recitesc toate cărțile lui Andrei Pleșu, să mă vindec de cioranomanie prin românismul părintelui Nicolae de la Rohia, să mă refamiliarizez cu câteva tratate impozante de istoria artei, totul pe un binecuvântat fundal de tândăleală, moleșire contemplativă și bovarism paleofil într-un tandem, cred eu, perfect eficient cu amețitoarea varietate a sumarului din volumul anterior.

Odată pornit la mersul de voie, lăcomia generată de libertatea nemăsurii m-a avântat către câteva urieșenii, precum reluarea corespondenței lui Mircea Eliade și a lui Anton Golopenția, apoi către corespondența și eseistica lui N. Steinhardt, ca să-mi dau seama după osârdia conspectărilor că așa ispravă, însoțită de recitirea *Epistolarului* lui Gabriel Liiceanu, ar compune un omagiu respectabil pentru 2027, la împlinirea unui veac de la

fenomenul pe care m-am tot încăpățânat să-l numesc „Generația '27“. Dar tot acum am descoperit comorile exegetice găzduite de Florica Ichim la Fundația Camil Petrescu în colecția „Galeria teatrului românesc“, pe care le-am comentat frenetic la rubrica îngăduită în revista *Orizont*, cu aceeași prietenie generoasă, de Mircea Mihăieș, căruia îi mulțumesc și acum frățește. Respectivul reverii teatrale vor intra, sper, în altă carte din 2026.

Așa se face că plănuitul *mers de voie* s-a transformat în fugă iepurească în zigzag, odată ce m-am fixat singur în cătarea puștilor, așa că am recurs în final tot la o însumare „orizontică“ nădăjduind că evantaiul desfășurat aici va putea răcori cât mai multe priviri cititoare. Să ne revedem cu bine.

Dan C. Mihăilescu

Andrei Pleșu la încă un debut cu scrieri despre artă

Dacă mă încumet să presupun cine va fi semnat cronicile de întâmpinare la cărțile care l-au impus pe Andrei Pleșu în lumea criticii noastre de artă – *Călătorie în lumea formelor*, 1974, *Pitoresc și melancolie. O analiză a sentimentului naturii în cultura europeană*, 1980, *Ochiul și lucrurile*, 1986 – și anume personalități ca Alexandru Paleologu, Theodor Enescu, Edgar Papu, Ion Frunzetti, Dan Hăulică, Amelia Pavel, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Radu Bogdan sau Dan Grigorescu, încerc o senzație de mișelnicie. Drept care voi face din aceste rânduri un exercițiu de umilitate, într-atât este de flagrantă specializarea mea în amatorism față de anvergura uriașă a autorului considerat de mulți ani stilistul desăvârșit al literelor noastre și pe care eu l-aș vedea perfect înrămat în versul croit anume de Eminescu pentru unul dintre alter ego-urile sale, feciorul de împărat fără stea: „a pus în tine Domnul nemargini de gândire“.

Cu cele două volume lansate la Bookfest-ul din 2023, *Ochiul și lucrurile* plus *Capodopere în dialog*, avem nu doar șansa revenirii acestui magistru al armoniei și istoriei ideilor la estetică și filozofia artei, ci și un bine-venit imbold pentru re-parcurerea bibliografiei sale întru resituarea personalității lui în suita universalismului, umanismului și enciclopedismului nostru de la Cantemir, Heliade, Hasdeu și Eminescu până la Iorga, Eliade, Mircea Vulcănescu, Ioan Petru Culianu și Horia-Roman Patapievici.

Cu etica într-o mână și estetica în cealaltă, filozof al religiei, artelor și istoriei, om al cunoașterii integrale, familiar tuturor epocilor, spațiilor și stilurilor, Andrei Pleșu este întruchiparea armoniei între contrarii, mijlocitorul ideal, omul punte și *athanor* alchimic prin excelență. Alergic la tot ce ține de maniheită, dualisme, disjunctie diabolică și specializat în altoiuri, viziuni treimice, sinteze, complementarități și consonanțe, el se lasă definit prin tot ce ține de calofilie, sincronie, kalokagathie, sinestezie, sinergie, euritmie, eufonie, eudaimonie. Slujește invariabil etica intervalului, topește sau dizolvă polaritățile, relativizează absolutismul, zdruncină fixismele, monomania, reducționismul și generalizările pripite și caută mereu amplasamentul just, echidistanța, buna așezare lăuntrică, policromia și nuanța. Meșter în cărturărie, deține și o invidiabilă erudiție senzorială, aude simfonia